

УДК 655.42(477):32-027.542

DOI: 10.5281/zenodo.1220635

НАЦІОНАЛЬНИЙ КНИЖКОВИЙ РИНОК У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Демуз І.О.

Предметом дослідження є книжковий ринок України як складна й багатоаспектна система, що являється частиною книжкової справи взагалі.

Мета дослідження полягає в аналізі державної політики, зокрема Закону України про обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту, спрямованого на стабілізацію національного книжкового ринку.

Методи дослідження: узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу, описовий, статистичний.

Галузь застосування результатів: видавничий та книготорговельний сектор; громадські організації, зацікавлені в оптимізації процесів книговидавання і книгорозповсюдження; представники органів законодавчої і виконавчої влади.

Результати і висновки роботи. У статті розглянуто такі показники книжкового ринку як видання книг та об'єми їхніх продаж, зроблено акцент на засиллі російської книги на українському книжковому ринку. Встановлено, що протягом останніх кількох років обсяг офіційного імпорту книг і брошур з Російської Федерації почав знижуватися, проте, на думку фахівців, суттєво зросли обсяги контрабанди, а також друку книг російських авторів контрафактним способом на території України. Обсяги контрабанди орієнтовно втричі перевищують обсяги легального імпорту книг з Росії.

Акцентовано увагу на введенні в дію з 1 січня 2017 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту», який мав стабілізувати національний книжковий ринок. Проаналізовано позиції прихильників та противників введення даного закону. На захист російської книги в Україні виступили, наприклад, експерти О. Афонін, І. Степурін, Ю. Володарський, які впевнені, що державні заходи призвели до «вимивання» російської книжкової продукції узагалі, незалежно від її жанру. Закон підтримали брати Капранові, Б. Будний, А. Кокотюха, Д. Висовень та ін. фахівці, які стверджують, що такі заходи не лише зупинять потік в Україну антиукраїнської продукції, а й нададуть пріоритетні умови українським книговидавцям.

Ключові слова: вітчизняний книжковий ринок, російськомовна література, українські видавництва, контрабанда, легальний імпорт, процедура ліцензування ввезення книг.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ КНИЖНЫЙ РЫНОК В КОНТЕКСТЕ РЕАЛИЗАЦИИ ГУМАНИТАРНОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ

Демуз И.А.

Предметом исследования выступает книжный рынок Украины как сложная и многоаспектная система, которая является частью книжного дела в целом.

Цель исследования заключается в анализе государственной политики, в частности, Закона Украины об ограничении доступа на украинский рынок иностранной печатной продукции антиукраинского содержания, направленного на стабилизацию национального книжного рынка.

Методи дослідження: обобщення, сравнения, анализа и синтеза, описательный, статистический.

Область применения результатов: издательский и книготорговый сектор; общественные организации, заинтересованные в оптимизации процессов книгоиздания и книгораспространения; представители органов законодательной и исполнительной власти.

Результаты и выводы работы. В статье рассмотрены такие показатели книжного рынка как издание книг и объемы их продаж, сделан акцент на засилье российской книги на украинском книжном рынке. Установлено, что в течение последних нескольких лет объем официального импорта книг и брошюр из Российской Федерации начал снижаться, однако, по мнению специалистов, существенно выросли объемы контрабанды, а также печати книг российских авторов контрафактным способом на территории Украины. Объемы контрабанды ориентировочно в три раза превышают объемы легального импорта книг из России.

Акцентировано внимание на введении в действие с 1 января 2017 г. Закона Украины «О внесении изменений в некоторые законы Украины относительно ограничения доступа на украинский рынок иностранной печатной продукции антиукраинского содержания», который должен стабилизировать национальный книжный рынок. Проанализированы позиции сторонников и противников введения данного закона. В защиту российской книги в Украине выступили, например, эксперты А. Афонин, И. Степурич, Ю. Володарский, которые уверены, что государственные меры привели к «вымыванию» российской книжной продукции вообще, независимо от её жанра. Закон поддержали братья Капрановы, Б. Будный, А. Кокотюха, Д. Высовень и др. специалисты, которые утверждают, что такие меры не только остановят поток в Украину продукции антиукраинского содержания, но и обеспечат приоритетные условия украинским книгоиздателям.

Ключевые слова: отечественный книжный рынок, русскоязычная литература, украинские издательства, контрабанда, легальный импорт, процедура лицензирования ввоза книг.

NATIONAL BOOK MARKET IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTING THE HUMANITARIAN STATE POLICY

Demuz I.O.

The subject of the study is the book market of Ukraine as a complex and multispect system, which is part of the book business in general.

The aim of the study is to analyze the measures of state policy, in particular the Law of Ukraine «On Amendments to Certain Laws of Ukraine in Relation to Restricting Access of Foreign Printed Materials with Anti-Ukrainian Content to the Ukrainian Market» aimed at stabilizing the national book market.

Methods of research: generalization, comparison, analysis and synthesis, descriptive, statistical.

The sphere of applying of results: publishing and booksellers sector; public organizations; interested in optimization of processes of publishing and bookselling; government officials.

Results and conclusions of the study. The paper deals with such indicators of the book market as the publication of books and the volume of their sales, the emphasis is placed on the prevalence of Russian books in the book market of Ukraine. It was established that during the past few years the volume of official import of books and brochures from the Russian Federation began to decrease, however, in the experts' opinion, the volume of smuggling as well as the printing of Russian authors' books in a counterfeit way on the territory of Ukraine have increased significantly. The volume of smuggling is three times more than the volume of legal import of books from Russia.

The paper concentrates on the Law of Ukraine «On Amendments to Certain Laws of Ukraine in Relation to Restricting Access of Foreign Printed Materials with Anti-Ukrainian Content to the Ukrainian Market», dated 1 January 2017, which had to stabilize the national book market. The positions of supporters and opponents of the introduction of this law are analyzed. At protecting Russian books in Ukraine were made by O. Afonin, I. Stepurin, Yu. Volodarsky who are sure that the state measures led to the «washing out» of Russian book production in general, regardless of its nature. The law was supported by the brothers Kapranovs, B. Budny, A. Kokotiukha, D. Vysoven and others experts who argue that such measures will not only stop the flow of anti-Ukrainian materials to Ukraine, but will also give priority for Ukrainian publishers.

Key words: Ukrainian book market, Russian-language literature, Ukrainian publishing houses, smuggling, legal import, licensing procedure for import of books.

Постановка проблеми. Державне регулювання в будь-якій галузі господарства реалізується за допомогою соціально-економічних механізмів через антимонопольну політику й розвиток конкуренції, державну стандартизацію, метрологію, систему оподаткування, інші форми правового впливу. Характерно, що відносини між державою і книговидавничою галуззю в умовах ринкових реформ суттєво трансформуються, спостерігається перехід видавництва і підприємств галузі на госпрозрахунок і самофінансування, з'являються нові форми власності та лібералізуються ціни на видавничу продукцію тощо.

Останнім часом постулюється теза про те, що для подолання самоізоляції українського книговидання у системі світових інформаційних потоків, повернення книзі та читанню притаманної їм ролі найвпливовіших чинників формування кращих якостей людської особистості необхідно визначити книговидавничу галузь України національним стратегічним пріоритетом. Окрім того, зважаючи на сьогодишню воєнну ситуацію, яка

є наслідком колоніальної залежності від російського культурно-інформаційного простору, виникає потреба його деокупації, а, отже, правильного позиціонування в ньому як своєї книги, так і чужої.

Аналіз досліджень і публікацій. У працях О. Афоніна, Л. Беякової, В. Георгієва, О. Забужко, Н. Зінченко, братів Капранових, В. Семеновенка, М. Тимошика, В. Шпака присутній переважно песимістично маркований погляд на значення державної політики для розвитку українського книговидання, констатування фактів низької продуктивності й ефективності співпраці державних видавничих органів і видавців. У дослідженнях О. Котукової, Т. Кузнякової, О. Герасимова, В. Теремко акцент зроблено на необхідності не лише окреслити сьгоднішні реалії, а й зробити стратегічні прогнози на майбутнє й навести рекомендації щодо вирішення протиріч у взаємодії держави та видавців; дослідники намагаються накреслити можливі шляхи допомоги видавничій галузі з боку держави, розробити систему конкретних кроків співпраці, засвідчити актуальний стан процедури державного замовлення видавничої продукції, вказати на пропедевтичні заходи, що сприятимуть ефективній взаємодії. Найбільш ґрунтовним на сьогодні дослідженням проблеми державного регулювання розвитку книговидання в Україні є дисертація Т. Кузнякової [8], а також статті А. Мураховського [10], В. Середи [11] та ін.

Мета дослідження: проаналізувати заходи державної політики останніх років, спрямовані на стабілізацію національного книжкового ринку України, зокрема, в розрізі Закону України про обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту.

Основні результати дослідження. За досить песимістичною оцінкою відомого громадського діяча у сфері книговидання О. Афоніна, нищення вітчизняної книги (руйнування системної книжкової торгівлі; знищення цілих жанрових ніш національної книги; припинення фінансування бібліотек на поповнення фондів вітчизняною книгою) відбувалося на фоні експансії «братньої російської книги» на вітчизняних теренах. Тематичне наповнення цього книжкового імпортного потоку в основному обмежувалося «попсовим читвом» та літературою, переповненою великодержавницькою російською ідеологією (частка української книги на власному книжному ринку сягала 5-7 %, а в деяких регіонах України – південь і схід – на полицях книгарень узагалі не можна було знайти українську книгу) [2, с. 17]. За даними УАВК (Української асоціації видавців та книготорговців), книжковий ринок представлений так: книги, видані в Україні українською, російською та мовами національних меншин склали 20-23 %; книги, імпортовані з усіх країн, крім Росії – близько 5 %; книги з Росії (імпортовані легально, контрабанда і піратське додрукування) – 73-75 %. І, як наслідок, частка вітчизняних видань на книжковому ринку завжди коливалася в межах від 5-7 до 20-23 %, причому завжди переважували книги російських видавництв (за даними до 2013 р. включно) [1, с. 10].

Такі «базові індикатори українського книжкового ринку» (О. Афонін) як видання книг та об'єми їхніх продаж засвідчують досить незадовільні показники. Аналіз опитувань видавців, проведений, зокрема, УАВК, показав, що, напр., у 2011 р. виручка від загальної кількості проданих в межах України книг становила 750-800 млн. грн. (24-25 млн. примірників), тоді як виручка від експорту продукції, в основному до Росії та інших країн СНД у 2010 р. склала 170 млн. грн. [1, с. 9].

Обсяг роздрібною торгівлі книг, газет і журналів у 2014 р., за даними Держкомстату, склав 2,418 млрд. грн., що на 23 % менше, ніж роком раніше. У 2013 і 2012 рр. обсяг ринку становив 3,180 млрд. і 3,155 млрд. грн. відповідно. За даними Книжкової палати України імені Івана Федорова, в 2015 р. в Україні було випущено майже 20 000 книг і брошур загальним тиражем 36,4 млн. примірників, а в 2014-му тираж становив 55,4 млн. примірників, тобто обсяг легально випущених книг скоротився майже вдвічі. За даними директора книготорговельної компанії «Форс Україна» О. Кирпичева, обсяг імпорту книг і брошур з Росії упав: у 2015 р. імпорт книг з Росії склав 3,06 млн. доларів, що в чотири рази менше, ніж в 2014-му. «Багато книг надходить в Україну контрабандним шляхом, а також друкується контрафактним способом на території України. Контрабанди більше, ніж легального імпорту». За словами видавця О. Красовицького, в 2015 р. обсяги контрабанди з Росії в 2,5 рази перевищили офіційний обсяг імпорту [13]. Таким чином, обсяг імпорту (офіційного!) книг і брошур з Росії (у млн. доларів) склав: 2012 р. – 33 млн., 2013 р. – 22,8 млн., 2014 р. – 11,9 млн., 2015 р. – 3,1 млн., що означало автоматичне зростання обсягів контрабанди.

Нагальні проблеми книжної галузі держава спробувала вирішити шляхом уведення в дію Концепції державної політики щодо розвитку національної видавничої справи та популяризації читання на період до 2020 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 р. № 111-р). Дана Концепція серед інших містить завдання збільшення обсягів випуску видавничої продукції (кількості найменувань видань та їх тиражів) та здійснення комплексу заходів, спрямованих на захист вітчизняного видавничого ринку, зокрема від контрафактної продукції.

Одним з таких кроків держави став Закон України, введений у дію з 1 січня 2017 р., – «Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту». Згідно з ним видавничу продукцію, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України, може бути ввезена на митну територію України та розповсюджена там за умови наявності відповідного дозволу, крім видавничої продукції, що ввозиться громадянами в ручній поклажі або супроводжуваному багажі загальною кількістю не більше 10 примірників. Розповсюдження на території України такої продукції без наявності відповідного дозволу тягне за собою застосування до розповсюджувачів адміністративно-господарських санкцій у формі накладення адміністративно-господарського штрафу в розмірі десяти мінімальних заробітних плат за кожен випадок

такого розповсюдження, вчиненого вперше, та у розмірі п'ятдесяти мінімальних заробітних плат за кожен наступний випадок.

Дати однозначну оцінку закону неможливо, адже ЗМІ переповнені контроверсійними відгуками зацікавлених. Проаналізувавши їхні дискурси та висловлювання, узагальнюємо, що на захист російської книги в Україні виступили, наприклад, експерти Олександр Афонін, Іван Степурін та літературний критик Юрій Володарський. Закон підтримали власники видавництва «Зелений пес», письменники, літературознавці Віталій та Дмитро Капранові, критики та журналісти Богдан Будний, Андрій Кокотюха, Дмитро Висовень та ін. Зокрема, О. Афонін, відстоюючи проросійську позицію, упевнений, що «ця ініціатива негативно позначиться на деградуєчому інтелектуальному і культурному рівні нації, оскільки власними силами видавнича галузь сьогодні не спроможна заповнити ніші наукової, технічної, інженерної, перекладної літератури... Радикальне рішення Держкомтелерадіо поставило книготорговців перед вибором – втратити покупців, або свідомо займатися контрабандою!» [6]. Брати Капранові, навпаки, впевнені, що ця заборона стимулювала бум перекладної літератури – нон-фікшн, художньої, підліткової. З братами погодився видавець Б. Будний – директор та головний редактор видавництва «Навчальна книга Богдан», засновник книготорговельної мережі «Дім книги»: «В Україні є давня та професійна перекладацька школа. Важливо, що останнім часом підтягнулося багато молодих перекладачів. Кількість перекладів щороку зростає. Браку немає. Ситуація тільки підштовхне розвиток перекладацької справи». В одному з інтерв'ю схожу думку висловив і видавець, поет, письменник, лауреат Шевченківської премії І. Малкович. Д. Висовень, керівник Національної мережі книгарень «Буква» упевнений, що, «починаючи з початку 2014 року ми відчуваємо стабільний та серйозний зріст попиту на книжки українською мовою. Спочатку доля книжок, виданих українською, в наших книгарнях складала приблизно 15-30 %, залежно від регіону розташування книгарні. Зараз ми маємо долю української книги орієнтовно 40-60 %» [6].

Отже, апокаліптичні заяви, пов'язані з природним скороченням російськомовного контенту в Україні, окремі видавці пояснюють лобюванням російських інтересів з особистих корисливих або політичних міркувань.

З різкою критикою прийнятого закону виступив народний депутат, член комітету ВР з питань науки і освіти В. Литвин. За його словами, для вчених це рівнозначно забороні думати й аналізувати різні точки зору [7]. Крім того, депутатами був надісланий до Європарламенту лист, у якому відстоювалася думка про те, що процедура ліцензування ввезення книг з Росії порушує кілька норм Конституції України та її міжнародних зобов'язань (детально див.: [9]).

Тепер звернемося до цифр: як упевнені фахівці, на певний період ввезення книг з РФ припинилося зовсім, згодом – відновилося через ліцензування. Але кількість ліцензованих книг дорівнює тому, скільки було подано запитів. Відповідно, кількісне найменування тих, що ввозяться законно, змінилося приблизно в десять разів, з 50 000 до 5 000 найменувань. Інші ж книги потрапляють в Україну шляхом контрабанди, розмір якої залишається невідомим, але ця цифра приблизно втричі перевищує офіційне ввезення книг – тобто 4-5 млн. доларів на рік [12].

У Державній прикордонній службі відзначають, що з початку російської агресії в Україні спроб незаконного ввезення антидержавної літератури зафіксовано достатньо. Переважно такі випадки фіксують на російсько-українському кордоні. Помічник глави прикордонного відомства О. Слободян відзначав: «Щорічно приблизно 10 раз ми виявляли літературу, яку таємно намагалися провезти на територію України. Ця література була спрямована проти інтересів нашої держави. ...таку літературу намагалися провезти невеликими партіями в легковому транспорті, в багажниках. Це література, яка дискредитувала або українські правоохоронні органи, або опоганювала українську історію, її метою було посіяти смуту серед людей, дезінформувати їх...». Інтернет-джерела повідомляють, що Державна фіскальна служба опублікувала назви 74 заборонених для ввезення в Україну книг – це твори, які були видані протягом останніх трьох років (тобто 2015-2017 рр.). Публікації стосувалися переважно подій в Україні часів Революції Гідності, а також пов'язаних з російською агресією на Донбасі й анексією Криму [3].

Держкомтелерадіо повідомляв, що загалом, починаючи з 22 травня 2017 р. (до початку 2018 р.) ним надано суб'єктам господарювання дозволи на ввезення майже 11 тисяч найменувань видавничої продукції з території держави-агресора, а також з тимчасово окупованих територій України; понад 100 заяв залишилися без розгляду через те, що на зазначену в них видавничу продукцію дозвільна процедура не поширювалася; надано 236 відмов у видачі дозволів у зв'язку з поданням суб'єктами господарювання не в повному обсязі пакетів документів, необхідних для одержання дозволу, або виявлення у поданих документах недостовірних відомостей та 39 відмов на підставі негативних висновків експертної ради Держкомтелерадіо у зв'язку з невідповідністю видань критеріям оцінки видавничої продукції, що дозволена до розповсюдження на території України [5].

Кілька інтернет-видань повідомили, що на початок 2018 р. Держкомтелерадіо заборонило ввезення в Україну дев'яти книг антиукраїнського змісту з території держави-агресора: праць В. Синельникова (видавництво ТОВ «Центрполиграф», м. Москва), книги «Веселая компания» із серії «Сто точек. Соедини и нарисуй» (видавець ТОВ «Издательство «Э», м. Москва), роману Р. Сенчина «Постійна напруга». Члени експертної ради визнали невідповідність видань критеріям оцінки видавничої продукції, що дозволена до розповсюдження на території України. Зокрема, у вихідних даних дитячої книги «Веселая компания» зазначено: «Отпечатано в России. Республика Крым», що є порушенням державного суверенітету України. Така ж сама географічна «помилка» міститься у книгах психолога В. Синельникова [4; 5].

Висновки. Таким чином, експерти по-різному оцінюють результати Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту» та його вплив на стабілізацію національного книжкового ринку. Більшість з них підтримують введення дозволів на книжкову продукцію, оскільки це, на думку фахівців, не лише ставить бар'єр перед антиукраїнською продукцією, але надає пріоритетні умови українським видавцям розвивати книжковий ринок (адже під дозвільну процедуру потраплятимуть лише книги із РФ і тимчасово окупованих територій; обмеження не застосовуватиметься до російськомовних книг, виданих в Україні). Протилежна точка зору фокусується на тому, що такі обмеження призвели до «вимивання» російської книжкової продукції, незалежно від її жанру. В першу чергу це торкнулося системної та організованої книжкової торгівлі; стрімко зросли обсяги піратських видань російських авторів на території України; реалізація ж цієї контрафактної продукції відбувається на книжкових базарах, причому ціни на таку російську книгу, особливо на спеціалізовану літературу, значно зросли. Крім того, на думку фахівців, очікуваного вибуху українського книговидавництва так і не відбулося: усі зміни на книжковому ринку відбуваються лише за рахунок збільшення кількості назв книг в одних нішах і зменшення в інших, що не призвело до стрімкого і суттєвого нарощування обсягів видання вітчизняних книг за сумарними накладками. Фахівці засвідчують лише активніше нарощення кількості вітчизняних видань у ніші нон-фікшн, яка до 2014 р. фактично була заповнена лише виданнями з РФ, а наразі поповнюється вітчизняною перекладною літературою.

Список використаних джерел

1. Афонін О. В. Базові індикатори українського книжкового ринку // Український інформаційний простір: Науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв / Гол. редактор М. С. Тимошик. Число 1. У 2-х ч. Ч. 1. Київ: КНУКІМ, 2013. С. 6-10.
2. Афонін О. На українську книгу знову піднімають сокиру // Український інформаційний простір: Науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв / Гол. редактор М. С. Тимошик. Число 2. Київ: КНУКІМ, 2014. С. 16-18.
3. Без печатной пропаганды: Как сегодня действует запрет на ввоз антиукраинской литературы (5 апреля 2017 г.) [Електронний ресурс]. URL: <https://112.ua/statji/bez-pechatnoy-propagandy-kak-segodnya-deystvuet-zapret-na-vvoz-antiukrainskoj-literatury-374520.html>.
4. Держкомтелерадіо заборонило ввезення в Україну дев'яти книг (22.02.2018) [Електронний ресурс]. URL: http://news.liga.net/ua/news/politics/14903490-derzhkomtelerao_o_zaboronilo_vvezennya_v_ukra_nu_dev_yati_knig.htm.
5. Держкомтелерадіо не дав дозволу на ввезення кількох антиукраїнських книг з території держави-агресора (22.02.2018) [Електронний ресурс]. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=142322&cat_id=140366.
6. Діалог у ЗМІ з прихильниками російської книги в Україні (01.03.2017) [Електронний ресурс]. URL: <http://bukvoid.com.ua/digest/2017/03/01/083803.html>.
7. Ембарго на російські книги: заборона думати або тактика у війні (10 грудня 2016) [Електронний ресурс]. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/2016-12-10/embargo-na-rossiyskie-knigi-zapret-dumat-ili-taktika-v-voyne/8806>.
8. Кузнякова Т. В. Державне регулювання розвитку книговидавництва в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; Харк. регіон. ін-т держ. упр. Харків, 2008. 20 с.
9. Лист членам Європарламенту 10.10.2016. Міжфракційне депутатське об'єднання «На захист порушених конституційних прав громадян та проти політичних репресій «ЗАБОРОНЕНО ЗАБОРОНЯТИ» [Електронний ресурс]. URL: <https://forbiddentoforbid.org.ua/uk/list-chlenam-ievroparlamentu/>.
10. Мураховський А. Державне регулювання у сфері видавничої справи // Вісник Книжкової палати. 2014. № 9. С. 3-5.
11. Серєда В. Я. Державна видавнича політика як об'єкт наукової рецепції [Електронний ресурс]. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/22.pdf>.
12. Ті, хто читають піратське, мають за це відповідати – видавець про книги з Росії та контрабанду на мільйони. Олександр Красовицький про читачів-«піратів» і книги з Росії в Україні (7 січня 2018 р.) [Електронний ресурс]. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/society/culture/2018-01-07/te-kto-chitayut-piratskoe-doljni-za-eto-otvechat---izdatel-o-knigah-iz-rossii-i-kontrabande-na-millionyi/16352>.
13. Что происходит на рынке книг и как на него может повлиять запрет на импорт книг из России (23.02.2016) [Електронний ресурс]. URL: <http://retailers.ua/news/management/3593-cto-proishodit-na-rynke-knig-i-kak-na-nem-mojet-otrazitsya-zapret-na-import-knig-iz-rossii>.

References

1. Afonin O. V. (2013), *Bazovi indykatory ukrainskoho knyzhkovoho rynku [Basic indicators of the Ukrainian book market]*, *Ukrainskyi informatsiynyi prostir: Naukovyi zhurnal Instytutu zhurnalistyky i mizhnarodnykh vidnosyn Kyivskoho natsionalnogo universytetu kultury i mystetstv*, no. 1, vol. 1, Kyiv, pp. 6-10. [in Ukrainian].
2. Afonin O. (2014), *Na ukrainsku knyhu zнову pidnimaiut sokyru [At the Ukrainian book again raise «an ax»]*, *Ukrainskyi informatsiynyi prostir: Naukovyi zhurnal Instytutu zhurnalistyky i mizhnarodnykh vidnosyn Kyivskoho natsionalnogo universytetu kultury i mystetstv*, no. 2, Kyiv, pp. 16-18. [in Ukrainian].

3. *Bez pechatnoy propagandy: Kak segodnya deystvuet zapret na vvoz antiukrainskoy literatury (5 aprelya 2017 g.)* [Without print propaganda : How there is a ban on the import of anti-Ukrainian literature today? (April 5, 2017)]. URL: <https://112.ua/statji/bez-pechatnoy-propagandy-kak-segodnya-deystvuet-zapret-na-vvoz-antiukrainskoy-literatury-374520.html>. [in Russian].
4. *Derzhkomtelradio zaboronylo vvezennia v Ukrainu deviaty knih (22.02.2018)* [State Committee for Television and Radio Broadcasting banned the import of nine books in Ukraine] (February 22, 2018)]. URL: http://news.liga.net/ua/news/politics/14903490-derzhkomtelradio_zaboronilo_vvezennya_v_ukra_nu_dev_yati_knig.htm. [in Ukrainian].
5. *Derzhkomtelradio ne dav dozvolu na vvezennia kilkokh antyukrainskykh knih z terytorii derzhavy-ahresora (22.02.2018)* [The State Committee for Television and Radio Broadcasting did not give permission to import several anti-Ukrainian books from the territory of the state-aggressor] (February 22, 2018)]. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=142322&cat_id=140366. [in Ukrainian].
6. *Dialoh u ZMI z prykhylnykamy rosiiskoi knyhy v Ukraini (01.03.2017)* [Dialogue in the media with supporters of Russian books in Ukraine] (March 1, 2017)]. URL: <http://bukvoid.com.ua/digest/2017/03/01/083803.html>. [in Ukrainian].
7. *Embarho na rosiiski knyhy: zaborona dumaty abo taktyka u viini (10 hrudnia 2016)* [Embargo on Russian books : forbidden to think or tactics in the war] (December 10, 2016)]. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/2016-12-10/embarho-na-rossiyskie-knigi-zapret-dumat-ili-taktika-v-voyne/8806>. [in Ukrainian].
8. *Kuznyakova T. V. (2008), Derzhavne rehulyuvannya rozvytku knyhovydannya v Ukraini* [Governmental control of the development of book publishing in Ukraine], Kharkiv, 20 p. [in Ukrainian].
9. *Lyst chlenam Yevroparlamentu 10.10.2016* [Letter to the members of the European Parliament from October 10, 2016]. URL: <https://forbidentoforbid.org.ua/uk/list-chlenam-ievroparlamentu/>. [in Ukrainian].
10. *Murakhovskiy A. (2014), Derzhavne rehuliuвання u sferi vydavnychoi spravy* [State regulation in the field of publishing], *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, no. 9, pp. 3-5. [in Ukrainian].
11. *Sereda V. Ya. Derzhavna vydavnycha polityka yak ob'ekt naukovoї retseptsiyi* [State publishing policy as an object of scientific adoption]. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/22.pdf>. [in Ukrainian].
12. *Ti, khto chytaiut piratske, maiut za tse vidpovidaty – vydavets pro knyhy z Rosii ta kontrabandu na miliony. Oleksandr Krasovytskyi pro chytachiv-»pirativ» i knyhy z Rosii v Ukraini (7 sichnia 2018 r.)* [Those who read a pirate must answer for that – the publisher about Russian books and smuggling for millions]. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/society/culture/2018-01-07/te-kto-chitayut-piratskoe-doljni-za-eto-otvechat---izdatel-o-knigah-iz-rossii-i-kontrabande-na-milioni/16352>. [in Ukrainian].
13. *Chto proiskhodit na rynke knig i kak na nego mozhet povliyat' zapret na import knig iz Rossii (23.02.2016)* [What is happening in the book market and how it can be affected by the ban on the import of books from Russia (February 23, 2016)]. URL: <http://retailers.ua/news/management/3593-chto-proiskhodit-na-rynke-knig-i-kak-na-nem-mozhet-otrazitsya-zapret-na-import-knig-iz-rossii>. [in Russian].

ДАНИ ПРО АВТОРА

Демуз Інна Олександрівна, доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри документознавства ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401
e-mail: demuz_inna@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Демуз Інна Александровна, доктор исторических наук, доцент, заведующая кафедрой документоведения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды» ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина, 08401
e-mail: demuz_inna@ukr.net

DATA ON AUTHOR

Demuz Inna, Doctor of Historical Sciences, the Head of Document Science Department Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University Ukraine, Kyiv region, Pereiaslav-Khmelnitskyi, 30 Sukhomlynsky Street , 08401
e-mail: demuz_inna@ukr.net